

Kvægavlens og Faareavlens nuværende Stilling og Fremtidsudsigter.

Foredrag i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab den 4. Marts 1916
af Statskonsulent *Axel Appel*.

Det er ikke uden Betæneligheder, at jeg er gaaet ind paa at efterkomme Præsidiets Anmodning om at holde et Foredrag om Kvæg- og Faareavlens nuværende Stilling og Fremtidsudsigter. Thi om den nuværende Stilling kan der vanskelig siges andet, end hvad der i Forvejen kan forudsættes ret kendt for mine Tilhørere, og om de fremtidige Udsigter lader der sig, af let forklarlige Grunde, kun opstille Formodninger, der saare let kan vise sig at falde mindre godt sammen med Virkeligheden, idet ingen med større Sikkerhed kan vide, hvorledes Vilkaarene for Udviklingen af vor Kvæg- og Faareavl vil forme sig efter Afslutningen af denne Verdenskrig, der har vendt op og ned paa saa mange af vore Begreber og Forestillinger.

Naar jeg alligevel har sagt ja til den til mig rettede Anmodning, da er det ud fra den Tankegang og det Synspunkt, at en mere samlet Fremstilling af de øjeblikkelige Forhold og de forskellige Momenter, der her kommer i Betragtning, dog formentlig vil kunne paa-regne en vis Interesse i Tiden og muligt faa nogen Be-

tydning over for de Foranstaltninger, der maatte blive truffet til Fremme af en formaalstjenlig Avl og Brug af de paagældende Husdyr i den nærmeste Fremtid.

Den alt overvejende Interesse samler sig da om vor Kvægavl og vort Kvæghold, der under de herskende Konjunkturer har været og er af afgørende Betydning for Omsætningen af Hovedmængden af det danske Landbrugs Planteavlsprodukter til forædlede dyriske Produkter i Form af Mælk, Smør og Kød. — Det er min Opfattelse, en Opfattelse, som jeg formentlig deler med det store Flertal af danske Landmænd, at i ingen tidligere Periode har Kvægavlen spillet en større Rolle end netop i de senere Aar, og at vi derfor i et stort, men navnlig i et for Formaalet velegnet Husdyrhold — her Kvæghold — har et for Landet som Helhed uundværligt Omsætningsled — der direkte peger ud mod Verdensmarkedet — og hvis mer eller mindre gode Funktionsevne bliver af overordentlig stor Betydning for Landbrugets Rentabilitet; selvfølgelig kan der i adskillige Landbrugsbedrifter drives — og bliver drevet — et endog meget rentabelt Landbrug, der kun i ringe Grad eller slet ikke har Brug for Kvægholdet, som Omsætningsled. Men disse Landbrug tillader jeg mig her, trods al Respekt for saadanne, at se bort fra.

I en Aarrække har Ledelsen af vor Kvægavl og Brugen af vort Kvæghold haft Smørproduktionen til Hovedformaal, men her har dog selvfølgelig gjort sig forskellige Nuancer gældende.

Paa Øerne har Udviklingen i saa Henseende været præget af en noget større Ensidighed end i Jylland, hvor dels Jordbundsforholdene, dels Beliggenhedsforholdene og Traditionen, samt Befolkningens Tilbøjeligheder og Anlæg har medført, at der i adskillige Egne, særlig i det nordvestlige og sydvestlige Jylland, men delvis hele

Vestkysten op og pletvis i andre Dele af Provinsen, er anvist Kvægopdræt med delvis Fedning — altsaa Kødproduktion — en betydelig større Plads ved Siden af Malkekøerne end i andre Egne af Landet.

Men Forholdet har dog ogsaa her været dette, i Henhold til de gennem mange Aar som Helhed gunstigste Konjunkturer for Mælkeridriftens Produkter, sammenlignet med Kødpriserne, at Hensynet til Mælkemængden, til Smørret, i betydelig Grad har været bestemmende for det enkelte Kvægholds indre Sammensætning og for Avlens Ledelse saaledes, at ogsaa her er Malkekøernes Antal blevet forøget og Hensynet til, at Koen har kunnet betale sit Underhold med Mælk blevet et væsentligt Hensyn overfor Udvalget, og man har saaledes ikke kunnet nøjes alene med dette, at Koen var en god »Studemoder«.

En nærmere Undersøgelse af Kvægstyrken her i Landet paa Grundlag af de foreliggende Kreaturtællinger viser imidlertid for de senere Aars Vedkommende forskellige Tegn paa en vis Forskydning i det indbyrdes Forhold mellem Antallet af Malkekøer paa den ene Side og Antallet af Ungkvæg, Tyre og Stude paa den anden Side, en Forskydning, hvis Aarsag formentlig maa søges i den — særlig fra 1910 — stedfindende Opgang i Kødpriserne, en Stigning, der, i Følge det københavnske Noteringsudvalg, for 1. Kl. Varer betinger ca. 10 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg sl. Vægt — fra 49.7 Øre i 1910 til 59 Øre i 1914 og 60,8 i 1913; i 1915 har vi naaet 89,3 Øre som Gennemsnit.

Denne Forskydning giver sig ogsaa umiskendelige Udslag i vort Udførselsoverskud af »beregnet salgbart Kød af levende og slagtede Kreaturer«, idet dette fra at have været knapt 43 Mill. kg aarlig i Treaaret 1909—11 er steget til 56 Mill. kg aarlig i Treaaret 1912—14, og udgjorde $59\frac{1}{2}$ Mill. kg i 1914.

Bortset fra den ekstraordinære store Udførsel under

Krigssituationen, særlig i 1915, er dette saaledes en betydelig Forøgelse. Den nævnte Forskydning i Kvægbestandens S sammensætning er samtidig kendetegnet af nogen Forskydning i det indbyrdes Styrkeforhold mellem Racerne, saaledes som det er udtrykt gennem Antallet af Bedækningstyre.

Kreaturtællingerne i 1909 og 1914 viste:

	1909	1914
	Stkr.	Stkr.
Ialt Hornkvæg.....	2.254.000	2.462.862
- Malkekøer.....	1.282.000	1.310.268

Sides 1909 var der saaledes for Hornkvægets Vedkommende en Tilvækst af 208.800 Stkr. eller 9,2 %, en aarlig Stigning paa godt 40.000 Stkr., hvilket er en anselig Stigning sammenlignet med forskellige tidligere Perioder, men dog betydeligt mindre end i Perioden 1903—1909, hvor den beløb sig til 70.000 Stkr. aarlig. Stigningen er omtrent tre Gange saa stor i Jylland som paa Øerne.

Men denne Stigning falder højst ulige paa de forskellige Kvæggrupper. For Malkekøernes Vedkommende er Forandringen kun ringe, idet Stigningen her kun andrager 28.000 Stkr. eller 2,2 %. For Øerne er den ganske ubetydelig, nemlig kun 0,58 %. Bemærkelsesværdigt er det, at medens Køer under 6 Aar er tiltaget med 98.000 Stkr. i det paagældende Femaar, er Køer fra 6—10 Aar aftaget med 55,000 og Køer over 10 Aar med 15.000 Stkr. Vore Køers Gennemsnitsalder er saaledes nedadgaaende. At vi udsætter en ret betydelig Del af vore Malkekøer, inden de naar deres fulde Mælkeydelse, betegner sikkert et Tab, selv om de gode Kødpriser danner en heldig Modvægt her over for, og der kan være skellig Grund til at imødegaa denne for tidlige Afgang ved med alle til Raadighed staaende Midler at befordre Dyrenes Sundhed og dermed deres normale Funktion, samt at øge Triveligheden. Her

staar bl. a. mere frisk Luft, mere Bevægelse til fri Raadighed.

For Tyre, Stude, Ungkvæg og Kalve er Forøgelsen langt større end for Malkekøernes Vedkommende, nemlig henholdsvis 31,18 og 17,6 0/0; Tallene for Jyllands Vedkommende er endogsaa 48,19 og 22 0/0.

Vedrørende vore Avlsdyrs Raceforhold udtrykt ved Antallet af Bedækningstyre, hvilket dog af forskellige Grunde ikke nær altid kendetegner det sande Forhold, oplyser Kreaturtællingen i 1914, at det samlede Antal Bedækningstyre fra 1909—14 var vokset fra 42.703 til 53.217 eller med 25 0/0 (Jylland 40 0/0, Øerne 12 0/0).

Paa Øerne var de 91 0/0 af samtlige 24.917 Bedækningstyre af rød dansk Race, og denne saaledes ganske dominerende. Her var Tilbagegang for Jerseytyre. — Jylland med 28.300 Bedækningstyre viste 45 0/0 af jysk Race, 23,3 0/0 af Korthornsrace og 23 0/0 af rød Race, 0,7 0/0 Jersey samt 8 0/0 »Andre og blandede Racer«. Jylland viser Fremgang i Antal Bedækningstyre for samtlige repræsenterede Racer, men stærkest for Korthornsracen, hvor Tilvæksten er 83 0/0, fra 3593 til 6596 Stkr., derefter kommer det røde danske Malkekvgæg med 52 0/0, fra 4277 til 6512, og den jyske Race med 24 0/0, fra 10387 til 12852; Jerseytyrene viser 10 0/0 Fremgang, fra 181 til 200 Stkr., Jerseykrydsninger 64 0/0, fra 25 til 41, andre Racer og Blandinger 5 0/0, fra 2004 til 2099.

Af disse Tal fremgaar det saaledes, at Korthornstyrene i Antal er steget betydeligt stærkere end Tilfældet er for de øvrige Racer, og at dette staar i nøjeste Forbindelse med de stigende og gode Priser paa Kreaturer og Kød, derom er der aldeles ingen Tvivl.

Betragter vi denne Kendsgerning fra et Avlsstandpunkt og saaledes fæster vor Tanke ikke blot paa Øjeblikket, men paa den nærmeste Fremtid, da kan det næppe nægtes, at den foregaaede Udvikling rummer visse

Farer for et i det lange Løb betryggende og dermed lønnende Avlsarbejde.

At en rationel drevet Korthornsavl erobrer nyt Land, er der ingen Grund til at beklage sig over, hvad enten dette nu sker gennem samtidig Indsættelse i Besætningen af baade Tyre og Køer eller Kvier eller det sker gennem delvis Anskaffelse af Korthornsdyr og delvis gennem en maalbevist gennemført Krydsning af det stedlige Hundyrsmateriale med gode, racerene Korthornstyre eller gennem en saadan alene, og saadant har fundet Sted. — Det fortjener at bemærkes her, at Korthornsopdrætterne, særlig i det sydvestlige Jylland, nu gennem en Aarrække har udført en betydelig Virksomhed gennem Erhvervelsen af gode, typiske Dyr — Tyre — med god Afstamning — indførte fra Slesvig og England, et Arbejde, der har vist kendelige og gode Resultater i Avlen.

Derimod stiller Sagen sig noget anderledes, hvor man, paavirket af en Højkonjunktur og for snarlig, øjeblikkelig Vindings Skyld, iværksætter en delvis Formeringsmaade af sin Kvægbestand derigennem, at man anskaffer en »Vardekalv« eller en »Korthornstyre« og ved denne paa en større eller mindre Del af sin Malkebesætning af jysk eller rødt Kvæg producerer Brugsdyr, Fedningsobjekter med en formodet — og i mange Tilfælde sikkert ogsaa virkelig — forøget Vækstenergi.

Denne Fremgangsmaade vil nemlig — det viser Erfaringen — meget let, ja i de allerfleste Tilfælde, føre til, at inden man ved af, er Grunden undergravet for et fremtidigt fortsat Avlsarbejde med det Komateriale af enten jysk eller rødt dansk Malkekæg, som man gennem Aars Arbejde — flere eller færre — har søgt og faaet opbygget. Det bliver en Rovdrift — trods alle gode Forsætter — hvis Følger er Offringen af den paagældende Kobestand paa Blandingsavlens Alter, og man burde derfor nøje overveje, om den formentlige Gevinst er det Offer værd, der her bringes. Jo bedre

Avlsbesætning og Brugsbesætning af ren Race, man staar med, des større er selvfølgelig Offret. At adskillige Kvægholdere i Jylland i de senere Aar, som og for længere Tid tilbage, har ment at burde bringe dette Offer, er sikkert; for en Dels Vedkommende, der stod med tarvelige Besætninger, er der maaske ikke sket stor Skade, og hvis »Tiden« bliver staaende nogle Aar endnu, kan det økonomiske ved denne Kursændring maaske næppe drages i Tvivl, men for mange turde dog maaske »Nachspielet« blive det artigste, og avlsmæssigt betyder det i adskillige Tilfælde en Svækkelse og Forringelse af Kvægbestanden.

Hele dette Forhold kan derfor ogsaa sættes i Forbindelse med den relative Nedgang, der, som Tællingen viser, har været i Antal Bedækningstyre af jysk Race sammenlignet med de andre Racer, og særlig med Kort-hornsracen. Denne Nedgang er saaledes delvis en Følge af dette Forhold, der atter kan føres tilbage til de høje Priser paa Kvæg og Kød.

Ogsaa det røde danske Malkekvæg viser i Jylland relativ større Fremgang end det jyske, saavidt Antal Bedækningstyre angaar. Ved Ejerskifte af en Landejendom, med Salg af Besætning og Indkøb af en ny Besætning, vil der — og særlig hvor den ny Ejer er en Øbo, ret hyppigt blive anskaffet rødt Kvæg i Steden for det tidligere jyske. Den røde danske Malke race er jo i stort Flertal her i Landet som Helhed. Udvalget og Udbudet er derfor større — og relativt bedre, og Erhvervelsen af en god Besætning derfor lettere.

Naar den jyske Race siden Aarhundredskiftet ikke helt har fulgt det samme Tempo med Hensyn til at udvikle og fremme Mælke- og Smørydelsen, som er indslaaet af det røde danske Malkekvæg i flere af vore Provinser og derfor heller ikke er naaet saa højt, da bør Grunden hertil sikkert for den væsentligste Del søges deri, at dette Formaal ikke — hverken gennem Udvalget eller gennem Brugen — er fulgt saa ensidigt som paa Øerne,

og ikke — eller dog kun i ringe Grad — i de Racerne iboende Anlæg og Egenskaber, thi der er næppe, særlig for det østjyske Malkekvægs Vedkommende, nogen større Forskel mellem dette og det røde danske Malkekvæg. — Den forskellige Brug viser her meget store Udslag; det ses allerbedst indenfor den enkelte Race. For Jerseykvægets Vedkommende har de seneste Aar ikke animeret til et udvidet Hold af denne Race, der, som Smørproducent, hævder en høj Position, men med hvis Hold der er forbundet ikke ringe Ensidighed og ikke uvæsentlige Vanskeligheder og Risiko.

Efter dette Overblik over den numeriske Styrke af vort Kvæghold og dettes indbyrdes Forhold mellem de forskellige Kvæggrupper, samt over den Side af Avlsforholdene, der afspejler sig i Racefordelingen, saaledes som denne er paavirket af Konjunkturerne, skal vi gaa over til at se paa, hvad der er naaet af Præstationer i den Avl, der er den alt overvejende her i Landet, nemlig Malkekvægsavl, dels i sin store Almindelighed, dels indenfor det Mindretal af Besætninger, hvor Avlen og Brugen i Forening har medført en Produktionsenergi og et Produktionsformaaende, der hæver sig højt over det almindelige Niveau, og som viser vore hjemlige Kvægracers Udviklingsmuligheder, der, ikke mindst i de senere Aar, har vist sig at ligge betydeligt over, hvad vi tidligere har kunnet antage.

Udviklingen gennem de sidste 40 Aar kan kortelig karakteriseres derved, at Gennemsnitsudbyttet eller Gennemsnitsmælkeydelsen af samtlige Landets Køer under et er mere end fordoblet i det paagældende Tidsrum. Ad beregningsmæssig Vej kommer vi til det Resultat, at det gennemsnitlige Mælkeudbytte omkring Midten af Syvtierne — vi havde den Gang hverken Andelsmejerier eller Kontrolforeninger — var ca.

1300 kg pr. Ko. For Aaret 1914 var Middeludbyttet i Henhold til Mejeridriftsstatistiken 2644 kg leveret til Mejeriet. Lad nu dette maaske være vel højt, saaledes at forstaa, at det opgivne Antal Køer til Mejeriet snarest er for lavt, saa kommer hertil Hjemmeforbruget af sød Mælk i Husholdningen, til Kalve og Grise, og vi naar da op over det dobbelte, som nævnt.

For de Kvægbesætninger her i Landet, hvis Ydelse og Foderforbrug er oplyst gennem Kontrolforeningsvirksomheden, ligger Gennemsnitsydelsen fra 400—900 kg højere; for Fyn og Sjælland saaledes ved 3500 og 3300, for Jylland og Lolland Falster omkring 3000 kg pr. Ko — og med en Fedtprocent fra 3,50 til 3,57, men med meget stor Forskel i Ydelsen mellem de enkelte Foreninger indenfor de enkelte Provinser.

Kommer vi til de enkelte Besætninger er Forskellen selvfølgelig endnu større, og Udbyttet af Mælk og Smør kan her være som 1—4. I de bedst ydende Besætninger er man indenfor den røde danske Malkerace paa Sjælland i Henhold til Oplysninger givne ved det sjællandske Landbodelegeretmøde i Efteraaret 1915 — naaet til for Besætninger af Størrelse 12 Køer — en Ydelse af henholdsvis 5600 og 5900 kg Mælk med en Fedtprocent af 3,80 og 3,78 og 240 og 249 kg Smør pr. Ko aarlig i de to sidste Aar. Den sidst afholdte Konkurrence mellem hele Kvæghold paa Fyn, 1913—15, omfattende 10 Besætninger med fra 10—32 Køer, viser et Gennemsnitsudbytte i 2 Aar af disse Besætninger af 4241 kg Mælk, 3,85 % Fedt og 183 kg Smør. 36 Besætninger i de sjællandske Kontrolforeninger med 622 Køer har haft 4469 kg Mælk, 3,85 % Fedt og 192 kg Smør. Adskillige Besætninger baade paa Øerne og i Jylland møder nu med over 4 % Fedt i Gennemsnit, enkelte Besætninger og en hel Række Køer med over 200 kg Smør og enkelte Køer paa Sjælland med over 7000 kg Mælk.

For de bedste Avlsbesætninger af jysk Race er den aarlige Ydelse naaet stærkt op mod 4000 kg Mælk, og

for ganske enkelte Besætninger over 4000, og Smørudbyttet 170—180 kg — enkelte Besætninger over 200 kg Smør, en Præstation, der vel ikke kommer op paa Højde med, hvad der er naaet indenfor det røde danske Malkekvæg, men som iøvrigt er et Udtryk for en stor og fortrinlig Ydelse og for Racens Velegnethed som Malkedyr. For de Besætningers Vedkommende, der i Jylland er under Foreningen af jyske Landboforeningers Tilsyn, hævder Jyderne sig overfor de røde Besætninger.

Alle Køer

Race	Antal Køer	kg Mælk	% Fedt	kg Smør
Jysk	626	3452	3,79	146
Rødt	598	3597	3,61	145

Normale Køer

Jysk	352	3791	3,82	162
Rødt	355	3863	3,65	157

Medens det saaledes er en Kendsgerning, at vore hjemlige Malkekvægsracer, særlig gennem de sidste 25 Aars Avlsarbejde og hele Brug, er undergaaet en Udvikling, der betegner en endog meget betydelig Stigning i den kvalitative og kvantitative Mælkeydelse, da ligger det nær at spørge, om denne Udvikling af Evnen til at give megen og fed Mælk, opnaaet dels gennem en stærkere og jævnere Ernæring, dels gennem et planmæssigt, paa delvis reel Viden grundlagt Udvalg af Avlsdyr, særlig af Tyre, ikke i uheldig Retning har paavirket vort Malkekvægs Størrelse, Velbyggethed og Trivelighed saaledes, at her er tabt forholdsvis i samme Forhold, som der er vundet i Ydelse.

Besvarelsen af dette Spørgsmaal lader sig her ikke udtrykke gennem Angivelse af Gennemsnitsvægten for et saa stort Antal Kreaturer, som her vilde være fornødent til derigennem at godtgøre Udviklingen i sin store Almindelighed. Her maa Skønnet træde supplerende til

sammen med de Vægt- og Maalangivelser, der staar til Raadighed. Og naar jeg da her skulde angive mit personlige Skøn over hele dette Forhold, et Skøn indvundet gennem personlige Iagttagelser og Erfaringer fra min 26-aarige Konsulentvirksomhed og støttet til Vidnesbyrd fra Kolleger og andre, der har haft baade Evne og Lejlighed til at følge den foregaaende Udvikling, da vil dette mit Skøn som Helhed være dette, at vort Malkekvangs Størrelse, Velbyggethed og Trivelighed ikke blot er bibeholdt under den foregaaende Udvikling, men øget. Dette gælder ikke mindst for det røde danske Malkekvangs Vedkommende baade i Almindelighed og saaledes som dette afspejler sig i de Besætninger, særlig paa Fyn og Sjælland, der nu repræsenterer Eliten af denne Race. Her er samtidig med en stærk Højnelse af Mælkeproduktionen og af Mælkens Fedtindhold udviklet en kraftigere, en vægtigere, en mere velbygget og en triveligere Type af Malkekvang, end vi kendte for en Menneskealder siden. Ikke mindst er Fremgangen i Størrelse og Velbyggethed kendelig i Statskuetyrene paa Sjælland, men ogsaa paa Fyn. Og samtidig er Ensartetheden i det røde danske Malkekvang fremtrædende.

Og det samme er Tilfældet indenfor den jyske Malke race, særlig for Øst- og Midtjyllands Vedkommende. At samtidig en meget stor Del af Nordvest- og Vestjyllands tiltalende, kraftige og trivelige jyske Kvæg er forsvundet, er i meget væsentlig Grad en Følge af den gennem Tiden iværksatte Krydsning med Korthornstyre og har som saadan intet med selve den omtalte Udvikling af det jyske Malkekvang at gøre.

Naar vi saaledes er naaet til den Erfaring herhjemme, at det lader sig gøre at højne vort Malkekvangs Ydelse, samtidig med at dets Størrelse og Velbyggethed, Trivelighed og Sundhed ikke blot bevares, men endogsaa øges, ja da er dette jo kun en Bekræftelse af det, hvorom vi for længst har set Kendsgernerne tale uden for

vort Lands Grænser og som manifesterer sig i Tilstedeværelsen af højt udviklede, stærkt mælkeydende Kvægracer, hvor samtidig Størrelse og Bygningsform — om end selvfølgelig præget af sin særlige Brug — i fuldt Maal er tilfredsstillende. Og som saadan kan vi eksempelvis nævne det hollandske Kvæg.

Men naar vi her nævner netop dette Kvæg, da føres vi umiddelbart til Omtalen af Betingelserne for denne Forening af høj Ydelse og stor og god Legemsbygning, og det er Ernæringsforholdene, Opdrætningen og Køernes senere hele Underhold og Brug. Thi selvfølgelig opretholdes dette: i det lange Løb at forene den høje Mælkeydelse med et kraftigt, velbygget Ydre — Eksteriør — kun gennem en kraftig, god og sund Opdrætningsmaade og en kraftig, ligelig Ernæring. — At forene et kyndigt Udvalg af Avlsdvr med en formaalstjenlig Opdrætningsmaade og senere hele Behandling, Brug og Udnyttelse af vore Køer gennem en rationel Fodring, Røgt og Pleje — herunder fortrinlig udført Malkning — er det, der skal til for at vore Bestræbelser skal lykkes.

Og kan vi end, som nu paavist, paapege de store Fremskridt, der er sket, paavise den betydelige Stigning i Ydelsen af Kvæget i Danmark i Almindelighed og vise hen til en mindre Del af vore Besætninger, der har naaet en høj Udvikling saavel vedrørende Ydelse som Eksteriør og derigennem konstateret Racernes Udviklingsmuligheder, saa maa vi dog fremdeles erkende, at vi i det Hele og Store har overordentlig meget at gøre bedre, at vi endnu befinder os paa Begynderstadiet — Racernes Forædling er en langsom Historie — og at vi baade overfor Avlens rationelle Ledelse og en hensigtsvarende økonomiske Udnyttelse af det foreliggende Materiale endnu har saare meget at lære.

Men de gjorte Erfaringer og den gennemlevede Udvikling synes mig i sin Helhed lovende for det fremtidige Arbejde. Det gælder derfor om i stor Ud-

strækning og paa intensiv Maade at udnytte alle de Midler, som Erfaringen har vist os kan føre fremad mod det stillede Maal. Alt andet lige vil Kvægavlens Fremtidsudsigter være bestemte af, hvorledes at denne Udnyttelse iværksættes og gennemføres.

Hvad selve Kvægavlens Fremgangslinie angaar, da ligger denne jo først og fremmest — ligesom hele den daglige Ledelse og Udnyttelse af Kvægholdet — i den enkelte Opdrætters Haand — og ikke hos de saakaldte »ledende Mænd«. Det er derfor ogsaa den enkelte Opdrætter eller Kvægbruger, der bærer Ansvaret for om der sker noget og for hvad der sker.

Men ud over dette grundbestemmende Arbejde af Enkeltmand iværksættes der jo indenfor større eller mindre Kredse et Samarbejde, der atter knytter sig til Organisationer eller Institutioner af provinsielt Omfang, og gennem dette Samarbejde, der saaledes tages op ud over Landet, søges løst forskellige Opgaver, som den enkelte Landmand alene vanskeligt eller slet ikke magter. — Samarbejdet vedrørende de forskellige Hjælpe-midlers bedst mulige Udnyttelse giver sig saaledes Udslag i vore Avls- og Kontrolforeninger — og i vore Dyrskuer.

Det kan derfor med Føje hævdes, at Kvægavlens Stilling og dens Fremtidsudsigter — her ganske bortset fra Forhold, som vi ikke er Herrer over, saaledes Konjunkturerne — til en vis Grad vil være bestemt af, hvorledes og i hvilken Udstrækning de for Haanden værende Hjælpe-midler til Avlens Fremme udnyttes gennem de paagældende Organisationer, gennem den større eller mindre Brug, der gøres af saadanne Organisationer. Af det Liv, den Energi og Forstaaelse, hvormed der arbejdes indenfor de enkelte Sammenslutninger og Foreninger, vil man indenfor Kvægavlen faa en Afspejling af Fremskridtets Art og Tempo.

Hvad Brugen af de paagældende Midler angaar, da

er denne endnu — efter saa mange Aars Forløb — langt ringere end ønskeligt og tiltrængt.

Det meget store Flertal af danske Kvægbrugere staar uden for Rammerne af disse Organisationer, uden aktiv Deltagelse i det i disse foregaaende Arbejde, men de er jo alligevel indirekte paavirkede af det, idet Resultaterne af dette Arbejde ogsaa, om end paa anden eller tredje Haand, komme dem tilgode.

Jeg undervurderer ikke eller glemmer her paa ingen Maade det dygtige Avlsarbejde, der vel nok i stigende Grad udøves af de Opdrættere, der af bestemte, bevidste Grunde holder sig — og kan med fuld Føje og Fordel holde sig udenfor Avlsforeningerne, idet de selv holder gode Stamtyre, men det er en Kendsgerning, at det store Flertal ikke endnu er vaagnet til Bevidstheden om, at deres mer eller mindre passive Stilling er en Hindring for Fremskridt, som de kunde blive delagtig i, og at de gennem denne Passivitet forsømmer at udnytte den Chance Tiden giver og derigennem forhaler Udviklingen baade for dem selv og for andre.

Vedrørende Udbredelsen af Kvægavlsforeninger her i Landet er Stillingen denne, at der i Henhold til indgivne Ansøgninger om Statstilskud for Finansaaret 1915—16 fandtes ialt 874 Foreninger, hvoraf 545 i Jylland, 155 paa Sjælland og Møen, 110 paa Fyn, 35 paa Lolland-Falster og 29 paa Bornholm. Det er kun en i hvert andet Sogn. Regner vi gennemsnitlig 100 Køer pr. Forening eller pr. Tyr, det er kun en lille Brøkdel af Foreningerne, der har to Tyre, naar vi højst til 100.000 Køer, altsaa ikke en Gang 10 % af den samlede Kobestand, der betjenes af Kvægavlsforeningstyre.

Vi har været betydelig højere tidligere! I 1908 saaledes 1296 Kvægavlsforeninger. Siden er det gaet gradvis tilbage med Antallet af mange forskellige Grunde, hvoraf kan nævnes manglende Sammenhold, for ringe Forstaaelse af Opgaven og derfor for tarvelige Tyre, forskellige Uheld, betydelig Nedsættelse af Statstilskuddet.

Men i de senere Aar synes Bevægelsen atter at være fremadgaaende, og det kan i hvert Tilfælde vist siges med Føje, at de enkelte Foreningers Forstaaelse af Op-gavens Formaal og Betingelserne for Formaalets gode Løsning gennem Anskaffelse og Brug af de bedst mulige Avlsdyr er i god Vækst, et Moment af overordentlig Betydning for Fremtidens Arbejde og dettes Udslag. Efterspørgselen efter virkelig, gode Avlsdyr fra anerkendte Besætninger er snarest større end Tilbudet.

For Kontrolforeningernes Vedkommende er Interessen nok saa stor, som for Kvægavlsforeningerne, og vi har her en noget jævnere og mere stadig Vækst. For Finansaaret 1915—16 er der indgivet Ansøgning om Statstilskud fra 664 Kontrolforeninger, hvoraf fra Jylland 298, Sjælland med Møen 158, Fyn med Lange-land 142, Lolland-Falster 47 og Bornholm 19, med ialt ca. 240.000 Køer eller knapt 19 % af den samlede Ko-bestand; Procenten er dog ret forskellig i de forskellige Provinser, lavest i Jylland med 15,3 % — højest paa Fyn med 31 %.

Det vil heraf ses, at ogsaa for Kontrolforeningernes Vedkommende er der et meget stort uopdyrket Felt og at det brede er tilbage. De anførte Talstørrelser viser ogsaa, at Tallet paa kronrollerede Køer overstiger langt Tallet paa de Køer, der betjenes af Kvægavlsforenings-tyre. Dette kan i og for sig ikke overraske, da mange Opdrætttere eller Kvægholdere, der er Medlemmer af Kontrolforeninger — og blandt saadanne mange, der har store Kvæghold — selv holder Tyre og derfor ikke er Kvægavlsforeningsmedlemmer.

Forskellen er dog langt større, end hvad der kan være begrundet i dette Forhold, og dette viser da hen til, at der paa langt nær ikke er det Sammenspil mellem den Virksomhed, der finder Sted i Kontrolforeningerne og saa selve Avlsarbejdet, som er Forud-sætningen for, at den gennem Kontrolforeningsvirksom-heden fremskaffede Viden om Avlsdyrenes formentlige

Egenskaber og særlig deres formodede Nedarvningsevne i Henhold til Ophavets Ydelse, kommer til sin fulde Anvendelse og derigennem bliver effektiv i Avlsøjemed.

Hvor værdifuld end Kontrolforeningsvirksomheden er for den enkelte i Retning af at give denne fortrinlig Vejledning i det foreliggende Materiales bedst mulige øjeblikkelige Udnyttelse, saa bør det fastholdes, at dette Resultat, hvor udmærket det end er, kun angaar en Side af Sagen, og det en for Avlens Vedkommende endog ret uvæsentlig Side, som vi ingenlunde kan nøjes med, men at det her i første Linie kommer an paa at lægge Forholdene saaledes til Rette, at Kontrolforeningstillene med Oplysninger om Ydelsens Størrelse og særlig dennes Kvalitet, bliver en Hovedfaktor ved Udvalget og Benyttelsen af de Dyr, der skal bære Avlen, særlig for Tyrenes Vedkommende. Foruden en Udvidelse af selve Kontrolforeningsvirksomheden, for hvilken der i høj Grad er Brug, er Samspejlet mellem denne og selve Avlens Ledelse — Udvalget — derfor af den allerstørste Vigtighed. Hvad der kan naas gennem Kontrolforeningernes Virksomhed i Retning af Vejledning over for Valg af Avlsdyr, hvilke kan overføre til deres Afkom Anlæg til de Egenskaber, der bliver hovedbestemmende over for et økonomisk og rentabelt Kvægbrug, altsaa her Evnen til at kunne give fed og megen Mælk for det givne Foder, derom foreligger der Vidnesbyrd fra snart alle Egne af Landet.

Vi kan ikke noksom fremhæve den Betydning for Fremgangen i den almindelige Kvægavl som det har, at vi her i Landet, særlig blandt de mindre Kvæghold, har en Række Besætninger, der, som Følge af den paa-gældende Opdrætters Dygtighed i Avlsledelsen og hele Brugen af sin Besætning, er bragt op til en højere Standard i Retning af værdifuld Ydelse og Avlssoliditet end det store Flertal. Om Virkningen af Spredningen

af Avlsdyr — Tyre -- fra saadanne Besætninger, der er Brændpunkter for Avlen, hersker der kun en Mening, nemlig denne, at der herigennem er tilført Kvægavlen betydningsfulde Fremskridt, selv om ikke alt Avlsmaterialet fra de paagældende Kvæghold har virket efter Formodning eller Forventning.

Ogsaa paa dette Omraade staar vi hvad Sikkerhed angaar kun paa Begyndelsesstadiet, men der er opnaaet værdifulde Resultater og Holdepunkter, der er vel egnede som Udgangspunkter for et fortsat Udviklingsarbejde ad de indslaaede Baner. Det gælder da om, at de alt indvundne Erfaringer systematisk søges udnyttede, og at vi gennem Avlsarbejdet i Fremtiden søger at trænge dybere ind i Kendskabet til de Faktorer, der er de væsensbestemmende for Ydelsens Kvalitet, for at vi, i saa høj Grad, som Hensynet til saadanne Egenskaber, der er Kilden til Livs- og Vækstenergien og dermed til Produktionsformaaendet i det hele, tillader, kan i vort Udvalg tage Hensyn til disse særlige Forhold og Faktorer, saaledes særlig her Evnen til at give fed Mælk. Her skal Afkomsundersøgelserne være det Arbejde, der kan føre os ad de rette Veje.

At Kendskabet til de Mendelske Spaltningsslove, saaledes som disse har aabenbaret sig i Planteverdenen, kan blive os til værdifuld Støtte i Kvægavlsarbejdet, derom kan vi vel nære berettigede Forhaabninger, skønt Forholdene for Dyrenes Vedkommende jo er meget mere komplicerede end for de paagældende Planters. Men adskillige af de Forteelser vedrørende de iagttagne Nedarvningsforhold, for Eksempel vedrørende Mælkefedmen, der hidtil har syntes ret uforstaaelige, vil uden Tvivl delvis kunne finde sin Forklaring ud fra disse Love, der saaledes kan bidrage til at fremme et mere rationelt Udvalgsarbejde end hidtil. De gennem den nyere Arvelighedsforskning frembragte Resultater har derfor Krav paa vor fulde Opmærksomhed.

Ved Dyrskuerne spiller Ydelsen nu en stor

Rolle i Bedømmelsen; Husdyrlovens Krav er udmærkede og formaalstjenlige. Dyrskuernes Betydning i Avlsøjemed har ingen Sinde været større end netop nu.

Jeg gentager, at den sidste Menneskealder har bragt os let paaviselige, haandgribelige Fremskridt, som vi kun kan glædes over, men jeg gentager ogsaa, at det opnaaede Standpunkt i sin Helhed er langt fra tilfredsstillende, at det Gennemsnitsudbytte, hvortil vore Malkekøer er bragt op, ikke er hverken stort eller godt nok til, at Omsætningsarbejdet med det hjemmeavlede Grovfoder kan — med de Driftsudgifter vi nu har — give en Betaling for dette, der sikrer os et tilstrækkeligt stort Driftsudbytte pr. Hektar. Derfor maa vi videre frem! Vi har altfor mange Undermaalere! Vi maa gennem en rationel ledet Avl frem til Malkekøer, der giver os en værdifuldere Ydelse for det samme Foder, en højere Mælkemængde og en fedtrigere Mælk, altsaa et større Smørudbytte. Og vi maa ind paa at bruge vore Køers Omsætningsevne mere jævnt, Sommer og Vinter, og i mange Tilfælde stærkere, ligesom selve Fodringens Økonomi bør skænkes langt større Opmærksomhed og Forsøgsresultaterne tilegnes i meget større Omfang.

Udsigterne for Opnaelsen af dette synes mig gunstige. Der er nu meget mere at bygge paa end for en Menneskealder siden. Til Raadighed staar en betydelig forbedret Kvægbestand samt en Række Hjælpemidler, til hvis overkommelige og gode Udnyttelse de praktiske Rammer er dannede. Og ihukommende afdøde *Harald Branths* Ord til Eleven: »at man kan, hvad man vil« og Elevens Svar: »men Slid skal der til«, kan det sikkert med Føje siges, at der er gode Betingelser for betydningsfulde Fremskridt i de kommende Tider, alt under Forudsætning af, at ingen ydre Forhold tvinger Udviklingen ind i andre Baner.

Vi føres her ved Omtalen af denne Forudsætning umiddelbart ind paa Betragtningen af vor Kvægavl og vort Kvægbrug, saaledes som Stillingen her har formet sig under Verdenskrigen og dennes Virkninger, og paa Betragtninger over, hvorledes Stillingen vil blive, naar Krigen en Gang faar Ende, altsaa over Fremtidsudsigterne.

Den ved Krigsbegivenhederne skabte Situation lader sig i sine Virkninger indtil Dato i alt væsentlig konstatere. Man kan vel saaledes i sin Helhed sige, at trods den, som Følge af Krigen, meget betydelige Fordyrelse af de Produktionsmidler, der i Form af indkøbte Foderstoffer anvendes ved Siden af det hjemmeavlede Grovfoder til Mælke- og Kødproduktionen, og trods en Fordyrelse af Produktionsprisen for det hjemmeavlede Grovfoder gennem en betydelig Stigning af Prisen paa Kunstgødning og dyrere Driftsudgifter i det hele, har de stærkt stigende Priser paa Smør — og navnlig paa Kvæg og Kød — betinget en noget fordelagtigere Produktion og altsaa tilvejebragt en noget højere Udnyttelsespris for det hjemmeavlede Grovfoder.

Denne fordelagtige Produktion og Situation for Kvægholdet indtraf dog først langt hen i det første Krigsjaar, idet der først omkring 1. Marts indtraadte et rimeligere Prisforhold mellem Produktionsmidler (Foderstoffer) og Produkter (Smør og Kød). Ved dette Tidspunkt kom der nemlig en Nedgang i Korn- og Foderstofpriserne, mens der viste sig en stadig Opgang i Priserne paa Smør og Kød, der for Smørrets Vedkommende dog kun varede til omkring ved 1. November 1915. I Oktober naaede Smørprisen en næsten fabelagtig Højde. »Afrekningstallet« for en enkelt Uge var 205 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg og for Oktober blev Gennemsnittet $177\frac{1}{2}$. Herefter fulgte en Nedgang i Smørprisen, samtidig med en Opgang i Prisen paa Foderstoffer saaledes, at ved Aarets Slutning var Betingelserne for gennem selve Smørpro-

duktionen at faa det hjemmeavlede Foder udbragt i en god Pris næppe gunstigere end før Krigen.

Gaaende ud fra det gennemsnitlige Mælke- og Smørudbytte i de jyske Kontrolforeninger i 19^{13/14}, der var 3179 kg Mælk, 3,49 % Fedt og 122 kg Smør og et Foderforbrug af 2334 Foderenheder pr. Ko med et indbyrdes Forhold mellem Kraftfoder og Grovfoder som 22 til 78 bliver Betalingen for en hjemmeavlet Grovfoderenhed efter at Udgifterne til Kraftfoder er fradraget Indtægten for Smørret, alt i Henhold til de officielle Noteringer i de paagældende Perioder, følgende:

	For Perioden 1. Januar—31. Juli 1914 (før Krigen)	10,00 Øre pr. Grovfoderenhed.
— —	1. August 1914—31. Marts 1915 (Krigsaarets 8 første Maaneder)	10,40 Øre pr. Grovfoderenhed.
— —	1. August 1914—31. Juli 1915 (første Krigsjaar)	10,70 Øre pr. Grovfoderenhed.

Disse Tal er jo faktisk meget lidt forskellige. Ser vi derimod paa Kalenderaaret 1915, da opnaas en Betaling af 12,20 Øre, idet her kommer de særlig gunstige Maaneder August, September og Oktober til at virke med. I ovenstaaende Sammenligning er kun taget Hensyn til selve Smørpengene og ikke til Værdien af den skummede Mælk. Dens Værdi er forøget, men denne Forøgelse er ret forskellig og derfor her udeladt.

Trods en kortvarig Nedgang i Kødpriserne henimod Aarets Slutning — begrundet i en Monopolisering af Kvæghandelen — stillede Forholdene for Kødproduktionen sig betydeligt gunstigere. Det maa dog ved Bedømmelsen af hele Situationen erindres, at for alle de Landbrug, hvor de daarlige Høstaar i 1914 — og tildels 1915 — medførte et forholdsvis stort Forbrug af Kraftfoder, fordi Beholdningerne af det hjemmeavlede Grovfoder var smaa — og deres Tal var betydeligt, navnlig i Jylland — har de dyre Produktionsmidler i Form af Kraftfoder i meget følelig Grad forringet det økonomiske Udbytte, og det er ret tvivlsomt, at man

under saadanne Omstændigheder, trods de gode Priser paa Kød og Smør, kan siges at have haft bedre Udbytte end under mere normale Forhold; i adskillige Tilfælde snarest ringere.

Siden Krigens Udbrud 1. August 1914 er der foregaaet en stærk forøget Udførsel af levende Kvæg og tildes af Kød. De af Situationen skabte usikre Afsætningsforhold og Udsigter i Forbindelse med en meget lille Høst foraarsagede en større eller mindre Reduktion af Kvægbestanden, og de senere indtrædende høje Kvægpriser bevirkede yderligere et forøget Salg, ikke mindst af Køer.

Og der hævdede sig Røster for Udførselsforbud for unge Dyr, og senere for drægtige Køer, men ikke for slagtet Kød. Særlig Slagterne blev bekymrede paa baade Konsumenternes og Producenternes Vegne.

Den i Maj Maaned 1915 afholdte ekstraordinære Kreaturtælling viste jo imidlertid paa ingen Maade nogen foruroligende Nedgang i Kvægantallet, det viste sig tværtimod, at denne var meget mindre end antaget.

Den samlede Nedgang fra 15. Juli 1914 til 15. Maj 1915 var 46.000 Stkr. eller 1,9 % (Øerne 3,7 og Jylland kun 0,6). Tilbagegangen faldt paa samtlige Amter med Undtagelse af Ribe, Ringkøbing og Hjørring Amter, hvor der var en Forøgelse af henholdsvis 2,1, 0,5 og 0,5 %.

For Malkekøerne var Tilbagegangen 28.000 Stkr. eller 2,2 %, og Nedgangen faldt særlig paa de ældre Køer med en relativ Forøgelse af Køer under 6 Aar. For Kalve og Kvier over 1 Aar, som ikke har kælvet, var under et Nedgangen kun 1 %; Kalvene alene viser Fremgang, men for disses Vedkommende giver Tællingen ikke det rette Billede, da denne er afholdt 15. Maj og ikke 15. Juli, og der fødes forholdsvis faa Kalve i de to paagældende Maaneder, mens Slagtinger vilde bringe Antallet ret betydeligt ned. — For Tyre var der en

Tilbagegang af 10,8 %, der særlig falder paa Tyre 2—5 Aar og fornemlig paa Tyre 3—5 Aar, mens Tyre over 5 Aar er vokset i Antal. De rigtig gode, ældre Tyre er blevet bevaret for Avlen. For Stude over 1 Aar har Tilvæksten været 3,6 %.

Siden Tællingen fandt Sted har Afsætningen af baade Køer, Tyre og Ungkvæg været livlig. At Bortsalget er sket i nogen foruroligende Grad, har jeg imidlertid ingenlunde som Helhed Indtrykket af. Man ser ikke mange tomme Baase i Kostaldene, hvorimod Baasene i mange Stalde er blevet »for lange«, hvilket er et Udtryk for et større Antal yngre Individier end tidligere, idet alt er blevet lagt til.

Jeg mener saaledes ikke, at der for 1915 i Almindelighed er Grund til af avlsmæssige Hensyn at beklage den skete Reduktion. Hvor Nødvendigheden har paa-budt stærk Reduktion, har de gode Priser været en stor Fordel, og hvor denne Nødvendighed ikke har været tilstede vil Reduktionen, forudsat at der er solgt bort af de mindst produktive og ældre Køer og af det mindst trivelige Ungkvæg, næppe kunde foranledige nogen Beklagelse, tværtimod.

Man har herhjemme til meget fordelagtige Priser afhændet den »Dødvægt«, som man i alt for mange Tilfælde har kørt med, og man staar forhaabentlig tilbage med en relativ bedre, mere produktiv og kanske sundere Besætning. Jeg er nærmest af den Opfattelse, at i ikke faa Landbrug har Kvægbesætningerne, navnlig Koantallet, været større end Hensynet til en for-svarlig og økonomisk Ernæring har gjort ønskelig, saaledes at man i det hjemmeavlede Grovfoder ikke har haft det Hovedgrundlag for Kvægets Ernæring, der betinger den fordelagtigste Udnyttelse eller Omsætning af dette Grovfoder, idet man har skullet anvende alt for meget Kraftfoder, og dette er maaske atter gaaet ud over Sommerernæringen. Hvad dette har at betyde under Forhold, som de nu oplevede med

de meget høje Priser paa Kraftfoder, derom kan adskillige tale med af Erfaring.

At Mund- og Klovesygens Hærgning har hæmmet forskellige Bestræbelser til Fremme af Kvægavlen, saaledes Dyrskuevirksomheden, er en Kendsgerning, lige som der er gaaet en Del godt Avlsmateriale til Grunde som Følge af denne Sygdom, særlig paa Øerne, hvor Sygdommen har haft størst Udbredelse.

Set fra et Avlsstandpunkt har de høje Produktpriser næppe haft nogen stimulerende Indflydelse paa det store Flertal af Opdrættere i Retning af at søge en kraftigere og videre Udnyttelse af de forhaandenværende Hjælpemidler til et forbedret og mere underbygget Udvalg af Avlsdyr gennem Deltagelse i Kvægavls- og Kontrolforeningsarbejdet. Snarest har Situationen vel virket i modsat Retning, idet Forretningen har været god som Helhed; hvorfor saa anstrenge sig saa meget? Prisen paa Avlsdyr — Tyre — er dog steget ret betydeligt i det sidste Aar, om end ikke i Forhold til Priserne paa Brugsdyr, saa Tiderne er gunstige netop nu til virkelig Forbedring af Udvalget. Og Efterspørgselen efter virkelig gode Avlsdyr er da ogsaa voksende indenfor den Kreds, der vil noget alvorligt i saa Henseende.

Hvilke er nu Udsigterne for Fremtiden med Hensyn til Kvægavlens Betydning og Kvægbrugets hele Rolle i Landhusholdningen? Her kan vi kun skønne eller formode! Men efter alle Solemærker at dømme vil den Prisedgang, der vil indtræde kortere eller længere Tid efter Krigens Afslutning, i mindre Grad føles paa Fedevareproduktionens Omraade end paa Kødproduktionens Omraade, af mange forskellige Grunde, som jeg ikke her kan komme ind paa. Og det er saaledes en given Ting, at et stort, men fremfor alt et produktionsdygtigt Kvæghold efter

Krigen fremdeles vil være af afgørende Betydning for Landbrugets Omsætning og hele Økonomi. Dette er der al Grund til stærkt at betone.

Der er fra ansete Nationaløkonomers Side fremsat den Formodning, at efter Krigen maa der, paa Grundlag af de Forhold, som Krigen har medført og de deraf følgende Ændringer i Ernæringsforholdene hos vore fremtidige Kunder, regnes med en noget anden Fordeling end tidligere, og saaledes at der vil blive en relativ mindre Efterspørgsel efter vort hidtidige fornemste Udførselsprodukt: Smørret, der jo vilde være ensbetydende med lavere Priser, mens der vil blive en relativ større Efterspørgsel efter Kød, der saaledes vilde betinge forholdsvis bedre eller højere Priser.

Prof. *L. Birch* gav denne Anskuelse Udtryk i sit Foredrag ved De samvirkende sjællandske Landboforeningers Delegeretmøde i November 1915 derved, at han udtalte, at »den ædle danske Stud atter vilde komme til Ære og Værdighed«. Kontorchef *J. Warming* hævdede i alt væsentlig samme Opfattelse ved det fynske Delegeretmøde.

Jeg tør ingenlunde paastaa, at de fremsatte Formodninger ikke vil vise sig at komme til at slaa til. Det er muligt! Men det tør dog paa den anden Side anses for højst sandsynligt, at trods den midlertidige Afvænnning fra Smør, og den midlertidige Tilvænnning til Margarinen, vil Smagen for det gode danske Smør ikke fornægte sig, men stadig gøre sig gældende, hvor ikke en Prisforskel, som den nærværende, gør det umuligt. Og denne Prisforskel bliver jo næppe staaende. Det være sig nu, som det vil! Her staar Fremtiden hen i det uvisse, som paa saa mange andre Omraader.

Et synes mig imidlertid klart, og det er dette, at det for Tiden vilde være ganske malplaceret at raabe

»Vagt i Gevær« for en Strømkæntring i hele vor Driftsmaade, saavel vedrørende vor Kvægavlsl Ledelse og vort Kvægbrugs hele Stilling, som vedrørende Markbruget.

Principielle Ændringer i Avlsledelsen for Øjeblikket mener jeg ikke Forholdene og Fremtidsudsigterne giver tilstrækkelig Anledning til at indlade sig paa. Vor Kvægavl bør i den alt overvejende Del af Landet foreløbig fremdeles ledes med Smørproduktionen som Hovedformaal, men det bør, samtidig med at vi søger at fremme Avlen af Kvæg med høj og værdifuld Mælkeydelse, være os meget magtpaaliggende at lægge stærkt til, at fremme Triveligheden og en god Legemsbygning hos Opdræt og Køer.

Dette vil formentlig være den solide Fremskridtets Vej, og det er den, som vi har befaret i en Aarrække med Hensyn til Udviklingen af vore to hjemlige Kvægracer (for Korthornet er Mælkeydelsen blevet en stigende Faktor), og hvor vi gennem et forstaaende og energisk Arbejde er naaet et godt Stykke frem. Men de nærværende Forhold og Udsigter bør blive os en kraftig Spore til at Kravet til et godt Opdræt, til dettes gode Underhold, til en fuldere Udnyttelse af det unge Dyrs Vækstenergi kan ske bedre Fyldest end hidtil, saa at vi mindsker det endnu alt for store Antal Kreaturer, der hverken er Fugl eller Fisk.

Følgende denne Retningslinie vil der da under Hensyn til lokale Ernæringsforhold og Udnyttelsesforhold i det Hele, samt til Konjunkturerne, til enhver Tid kunne ændres i Kvægholdets indre Sammensætning. Vil de høje Konjunkturer for Kød holde sig nogenlunde, vil Korthornskvæget paa den jyske Halvø sandsynligvis vinde Terræn.

Faareavlens Betydning indenfor dansk Husdyrbrug bliver stadig mindre og mindre. Den helt fra

Sekstierne stedfindende Tilbagegang i Faareholdets Størrelse her i Landet — en Undtagelse danner dog Perioden 1888—93 — har ogsaa — og i forstærket Grad — gjort sig gældende i Femaaret 1909—14, hvor det samlede Antal Faar og Lam er gaaet ned fra 727.000 Stkr. til 515.000 eller med 29,2 % mod 17,1 % i Aarene 1903—09. Denne Tilbagegang har fundet Sted i alle Egne af Landet; størst er den paa Sjælland med 40,1 %, mindst i det nordlige Jylland, hvor den dog er 25 %.

Faareholdets aftagende Rolle i Forhold til Kvægholdets Vækst gennem Tiderne belyses skarpt i følgende Talstørrelser:

Pr. 100 Kvæghoveder var der i 1838 her i Landet	193 Stkr. Faar og Lam.
— — — 1866	— — 157 — —
— — — 1888	— — 84 — —
— — — 1898	— — 62 — —
— — — 1915	— — 22 — —

Faareholdets betydelig større Rolle i Jylland end paa Øerne jævnført med Kvægholdet viser sig deri, at i 1915 havde Jylland 30 Stkr. Faar og Lam pr. 100 Kvæghoveder, Øerne kun 10; i 1898 var det henholdsvis 83 og 33. Indenfor de enkelte Amter er Forholdet dette, at i Jylland har Thisted Amt 42 Stkr. Faar og Lam pr. 100 Kvæghoveder, Ringkøbing 39 og Viborg 36, men Aarhus og Vejle Amter har kun henholdsvis 12 og 14 Stkr. Af Øernes Amter staar Svendborg højest med 17 Stkr. — altsaa flere end Aarhus og Vejle — og Sorø lavest med kun 4,7 Stkr. pr. 100 Kvæghoveder.

Ved den ekstraordinære Kreaturtælling i 1915 var Antallet af Faar og Lam steget fra 1914 (mens der for alle de andre Husdyr var nogen Tilbagegang), nemlig fra 515,000 til 533,300 eller 3,5 %, hvilken Stigning fandtes ret gennemgaaende med Undtagelse af Københavns Amt, Bornholm, Maribo, Odense og Hjørring Amter, hvor der var Nedgang, særlig for Københavns Amts Vedkommende. En nærmere Undersøgelse af dette Forhold viser dog, at denne Stigning næppe betyder en

virkelig Forøgelse af Faareholdet, idet Forøgelsen udelukkende falder paa Lammene, medens baade Moderfaar over 1 Aar, Væddere og Beder og Faar til Fedning er reducerede i Antal, for Jyllands Vedkommende stærkest for Beder og Faar til Fedning, for Øerne størst for Moderfaar. Naar Lammene viser en ret betydelig Tilvækst — fra 242,000 til 275,207 eller en Stigning af 13,7 %, da kan dette Forhold formentlig finde sin Forklaring deri, at Tællingen i 1915 foregik 2 Maaneder tidligere end Tællingen Aaret forud, og der saaledes paa dette Tidspunkt fandtes en stor Del Lam, der vilde blive slagtede i Løbet af de to følgende Maaneder.

At Faarets stadig aftagende Rolle i Landbrugets Tjeneste i og for sig skulde skyldes Faarets ringere Evne — sammenlignet med Kvæg — til paa fordelagtig Maade at kunne omdanne de paagældende Planteavlsprodukter til forædlede, dyriske Produkter, kan vel næppe antages.

Faareavlens Tilbagegang her hjemme maa sikkert for en ikke ringe Del tilskrives den stærkt aftagende Brug af hjemmegjorte Klæder, der atter hænger sammen med en Forandring i Levesættet og i Folkeholdets hele Karakter, dels tilskrives en stærkere Benyttelse af Jorden, og dels maa det tilskrives, at den Ulempe, der kan foraarsages af Lammene paa forskellige Afgrøder, ikke kan tolereres under de nuværende Driftsformer for Markbruget, og endelig — og det er jo et væsentligt Moment — har Kød- og Uldpriserne indtil de seneste Tider — sammenlignet med Priserne paa Mælkeprodukter — gennem mange Aar ikke været i Faareholdets Favor.

Nationaløkonomisk set spiller Faareavlens derfor kun en underordnet Rolle, selv om et dygtig ledet Faarehold kan svare udmærket god Regning, og selv om Faareholdet under visse lokale Jordbunds- og Beliggenhedsforhold fremdeles er af stor Betydning for de paagældende Egne.

I Almindelighed bliver der da ogsaa skænket Faareholdet langt ringere Interesse, end der skænkes de øvrige Husdyr, hvilket, ganske bortset fra Faareholdets Størrelse og Betydning indenfor det enkelte Landbrug, ikke er, som det burde være, thi Faaret er ikke mindst i Stand til hurtigt at kunne kvittere, gennem sit Afkom, for et godt Udvalg af Avlsdyr og for en forbedret Røgt og Pleje.

Den i Husdyrloven af 1902 hjemlede beskedne Sum af aarlig 5000 Kroner til Fremme af Faareavlens gennem Tilskud til Faareavlsforeninger viste sig, samtidig med at der paa det paagældende Tidspunkt ad forskellige Veje blev slaet til Lyd for, at det selv med et lille Faarehold gjaldt om at gøre dette saa indbringende som muligt, at være i Stand til i betydelig Grad at vække Interessen hos mange Faareholdere for en Forbedring af Faarenes Kvalitet gennem Brug af bedre, racerene Væddere end hidtil anvendt, og hermed fulgte ogsaa som Regel en bedre Pleje.

Den saaledes vakte Interesse gav sig Udslag i Oprettelsen af Faareavlsforeninger, af hvilke der efter kort Tids Forløb dannedes over 100 Foreninger, hvoraf det store Flertal i Jylland, der anskaffede sig gode, racerene Væddere fra saadanne Besætninger — Avlscentre — hvis Indehavere gennem adskillige Aars dygtigt Opdrætterarbejde og ved Indførsel af Racedyr fra England havde bragt deres Besætninger op til et meget smukt Standpunkt og som nu ved forøget Efterspørgsel efter gode Væddere til Avlsforeningerne fik yderligere Afsætning for deres Avlsmateriale. Dels herigennem, dels ved Salg fra disse Avlens Brændpunkter til Private, foregik der i nogle Aar — fra 1904—1912 — en ret udstrakt og højst gavnlige Forædling og Forbedring af Faarebestanden, der i de Egne, hvor Faareavlsforeningerne fik nogen videre Udbredelse, viste en meget gavnlige Virkning i Fremkomsten af mere velbyggede, triveligere, vægtigere og tidligere modne Faar, der betød en større

og fordelagtigere Kødproduktion end tidligere, altsaa et større Udbytte af Faareholdet.

I Husdyrloven af 1912 faldt Bevillingen til Faareavlens Fremme ud; der skulde spares, og var der noget ved Sagen, maatte Faareholderne vel selv kunne bringe det Offer af 50 Kr. pr. Vædder, som Staten hidtil havde ydet. Ræsonnementet tog sig godt ud — og Bevillingen blev inddraget. Men Resultatet blev en meget stærk Nedgang i Antallet af Faareavlsforeninger og hermed fulgte en meget betydelig Svækkelse af det godt paa-begyndte Arbejde til Faareavlens Forbedring. Anderledes er Menneskene nu en Gang ikke! Der skal ofte et vist ydre Moment til, selv om dette kan synes ubetydeligt i og for sig, for at man tager sig sammen og samler sig om en bestemt Opgave og dennes Løsning, og naar dette Moment mangler, da gaar Arbejdet i Staa. Det var det, der skete her ved Inddragelsen af det beskudne Beløb paa 5000 Kroner.

Dette har igen virket tilbage — og ikke i heldig Retning — paa de Opdrættere, der havde sat en Del ind paa Oparbejdelsen og Vedligeholdelsen af gode Avlsbesætninger med Salg af Avlsdyr for Øje.

Det er nu udelukkende Avl af Kødfaar, vi driver, med de engelske Racer som Forædlingsmateriale og særlig repræsenterede ved Oxforddownsracen og beslægtede Racer og i mindre Grad Dishley- eller Leicesterfaaret, begge hørende til de største Typer indenfor Faareavlens i England.

Vejledende — men ikke fyldestgørende — Oplysninger om Raceforholdet haves i Optællingen af Bedækningsvæddere. Disses Antal var i 1914 efter den da stedfundne Tælling følgende:

	Jylland	Øerne	Hele Landet
	Stkr.	Stkr.	Stkr.
Oxforddownso.l. Racer	4.639 = 39,0 %	970 = 53,5 %	5.609 = 40,8 %
Dishley o. l. Racer...	828 = 7,0 -	165 = 9,1 -	993 = 7,2 -
Andre og bl. Racer..	6.452 = 54,0 -	679 = 37,4 -	7.131 = 53,0 -
	11.919 = 100,0 %	1.814 = 100,0 %	13.733 = 100,0 %
			20.088 i 1909

I Aaret 1913—14 fødtes 354.005 Lam, men i 1908—09 fødtes 487.504.

Hvad Fremtidsudsigterne for Faareavlen her i Landet angaar, da vil, forsaavidt der ikke indtræder Konjunktursvingninger i Forholdet mellem Smør- og Kødpriser — den hidtidige Udvikling formentlig fortsættes, altsaa fremdeles Nedgadg i Faareavlens Betydning. — Skulde der imidlertid oprinde Tider, da Kødproduktionen opnaaede forholdsvis bedre Kaar end Smørproduktionen, da kan Forholdene godt komme til at ligge saaledes, at Faareholdets Betydning i Landbrugets Omsætning vil tiltage.

Faareavlens Indskrænkning eller Nedgang er jo ikke blot et Forhold, der viser sig herhjemme, men det samme finder Sted — om end maaske ikke saa stærkt i vort Naboland Sverige, i England, ja i de fleste europæiske Lande og i de forenede Stater i Amerika. Samtidig er Befolkningsantallet i de paagældende Lande forøget mer eller mindre.

At Verdensmarkedets Forsyning med Kød og Uld paavirkes ret kendeligt heraf er indlysende, og det hører saaledes ikke til det umulige, at vi i de kommende Aar — efter Krigens Afslutning, gaar en Periode imøde, der vil frembyde relativt gunstige Afsætningsforhold for Kød og Uld, hvilket atter vil virke tilbage paa Faareholdets Stilling og Størrelse. Iøvrigt vil et rationelt Avlsarbejde for Produktionen af trivelige, tidligt udviklede Kødfaar, under alle Eventualiteter, fulgt af en dertil svarende god Plejr, altid være anbefalingsværdigt og sikre et godt og økonomisk Udbytte ogsaa af denne Gren af Husdyrholdet.

Foredraget blev efterfulgt af følgende Diskussion:

Professor *B. Bøggild* ønskede at bringe Statskonsulent Appel en Tak for det meget interessante Foredrag. Taleren vilde gerne paa et enkelt Punkt supplere Foredragsholderens Udtalelser, som han iøvrigt fuldt ud kunde tiltræde. Der var sikkert Anledning til at pege paa, at det, der er steget mest i Værdi, er skummet Mælk. Man har ikke i Byerne kunnet undgaa at komme til at se dette, hvorimod man maaske lægger mindre Mærke til det paa Landet, hvor man paa Andelsmejerierne stadig regner Skummet-Mælken til en Pris af 1 Øre pr. Pund eller 4 Øre pr. Kande. Denne Værdiberegning skyldes som bekendt de Fjordske Fodringsforsøg. Taleren havde ofte paataalt, at det var en altfor lav Pris, og især er det nu under Krigssituationen en meningsløs lav Pris. Man ser i Andelsmejerier med stor Detailhandel af Mælk, at de er bleven staaende ved den lave Pris af 4 Øre Kanden, og dette synes at være et Tegn paa den gode, humane Tone ude blandt Landboerne, at de har holdt den lave Pris baade paa skummet Mælk og Kærnemælk selv til Ikke-Andelshavere. Dog synes det nu mange Steder at blive klart for Landboerne, at Prisen for skummet Mælk og Kærnemælk hidtil har været for lavt ansat. Taleren vilde anse det for ønskeligt, om vi Landet over kom tilbage til den gamle, gængse Pris af 2 Øre pr. Pund skummet Mælk. Nu er det misvisende at beregne Udbyttet af Køernes Mælkeydelse alene efter Smørudbyttet. Med Nutidens store Forbrug af skummet Mælk til Husholdningsbrug og til Opræt af Kalve og Grise, Føl og Kyllinger er 2 Øre pr. Pund en meget moderat Pris.

Hofjægermester *Krabbe* udtalte sin Glæde over Statskonsulentens Udtalelse angaaende Faareavlen. Taleren havde hjemme i et Amt, hvor Faareavlen er af stor Betydning, og man havde der med megen Beklagelse set, at Ministeriet havde strøget den Bevilling, man i en Del Aar havde haft til Faareavlens Fremme. Intet Kød er saa dyrt nu som Faarekød, det betales for Tiden med 2 Kr. pr. Kilo for levende Vægt. Det vilde være meget ønskeligt, om Arbejdet for Faareavlen, der var saa godt paabegyndt, kunde blive taget op igen derved, at man atter fik det lille Statstilskud af 5000 Kr., som man tidligere havde haft.

Konsulent *I. Fisker* gjorde opmærksom paa, at det af Statskonsulent Appel anførte Tal for Ydelse ikke stammede fra to Besætninger, men derimod fra en og samme Besætning i to paa hinanden følgende Aar. Taleren havde opfattet Statskon-

sulentens Udtalelse saaledes, at Levedygtigheden i vore Mælkvægsbesætninger nu er lavere end tidligere, men dette var dog næppe Tilfældet. I Bestræbelsen for at skabe en stærkt ydende Besætning har man udskudt de ældre Køer og indsat unge Individuer i Stedet for. Det var sikkert rigtigt, naar det i Foredraget var nævnt, at samtidig med at Køerne var gaaet stærkt frem i Ydeevne, var de ogsaa gaaet frem i Størrelse og Vægt. Der er næppe Fare for, at Størrelse og Bygning ikke kan vedligeholdes samtidig med en yderligere Udvikling af Malkeevnen. Det overvejende Hensyn, der i en Aarrække blev taget til Forædlingspræget var langt farligere i saa Henseende. Naar det endvidere var udtalt, at vi nu stod ved et Vendepunkt i Avlen, var dette sikkert rigtigt, men naar Foredragsholderen havde udtalt, at det var for lidt, der var naaet, vilde Taleren pege paa, at Fremgangen i det gennemsnitlige Udbytte ikke er Udtryk for, hvad der kan naaes, dette maa maales ud fra de Fremskridt, der er sket i de Besætninger, hvor der er gjort et godt Arbejde.

Godsejer *H. Madsen*, Overberg: Statskonsulent Appel havde sikkert Ret, naar han i sit Foredrag sagde, at vi stod bedre rustede nu end nogen Sinde tidligere. Vi har imidlertid hørt fra de mange Raadgivere, som Landbruget pludselig har faaet under Krigssituationen, at der nu er Fare paa Færde for vor Kvægbestand, men Landmændene er ikke saa dumme, at de formindsker Bestanden saa meget, at der er Fare derved. Det forlød nylig i Bladene, at Kvægbestanden var formindsket ifølge den nu foretagne Kreaturtælling med ca. 25 %, men noget saadant kan der dog næppe være Tale om. Slagtning paa Landet finder næsten ikke Sted, der er saa at sige ingen Slagtere paa Landet, der slagter mere, de arbejder som Handelsmænd, da de derved tjener betydelig mere. Det forekom Taleren, at de Tal, Foredragsholderen havde nævnt med Hensyn til Betalingen for det hjemmeavlede Foder, ikke havde været særlig gunstige. Der var kun en enkelt Periode, hvor vi kom op paa ca. 6 Øre pr. Grovfoderenhed, ellers laa vi hele Tiden meget nær ved Produktionsprisen for det hjemmeavlede Foder. Det var ikke bedre at producere Smør nu under Krigen, end det havde været det før Krigen.

Dyrlæge *Pyndt* oplyste, at man i sin Tid i Viborg Amt havde oprettet 33 Faareavlsforeninger, og dette havde virket i høj Grad forbedrende paa Amtets Faarebestand. Naar Foredragsholderen nu havde udtalt, at Faareavlen gik saa stærkt tilbage, saa forekom det Taleren, at man fra Rigsdagens Side gjorde alt for at gøre Faareavlens Betydning endnu mindre

end den var i Forvejen, idet man havde strøget den nødvendige aarlige Bevilling. Faareavlen spiller mange Steder i Jylland en betydelig Rolle.

Statskonsulent *Axel Appel* bemærkede til Professor *Bøggild*, at hans Fremhævelse af Skummetmælk-Prisens Betydning selvfølgelig var paa sin Plads. Taleren havde ikke ved sin Opgørelse taget dette Moment i Betragtning, fordi det var vanskeligt, idet det sikkert var ret forskelligt, hvilken Pris man i det forløbne Aar havde kunnet udbringe skummet Mælk til, men denne Pris spillede selvfølgelig en ret betydelig Rolle for Mejerierne. Taleren mente, at Godsejer Madsen havde misforstået ham, den fremsatte Udtalelse gik ud paa, at Udnyttelsesprisen for en Grovfoderenhed i 1915 ud fra det givne Grundlag var 6.1 Øre. For det første Krigsaar 5.3 eller kun ubetydeligt mere end før Krigen. Da Smørret i Februar 1915 kom op i en Pris af 124 Øre Pundet begyndte Folk at tale om, at nu maatte Landbruget da skovle Penge ind, men dette var jo ingenlunde Tilfældet. De højere Priser, vi saa senere fik f. Eks. i Oktober Maaned med en Udnyttelsespris af 8.1 Øre pr. Foderenhed, bødede imidlertid en Del paa de lavere Priser, vi tidligere havde haft.

Naar der i mange Besætninger var sket en stærk Fornyse, følte Taleren sig overbevist om, at saa skyldtes den større Afgang væsentligt dette, at Køerne maatte udsættes tidligere, ikke fordi Levedygtigheden i og for sig er ringere, men grundet paa Ufrugtbarhed, Overløbning o. l. Skal vi afhænde for mange Malkekøer, inden de naar deres fulde Ydelse, er dette absolut uheldigt.

Naar vi ikke fik Lov til at beholde Statstilskudet paa 5000 Kr. til Faareavlen, var dette selvfølgelig uheldigt, men det Arbejde, som blev sat i Gang, var dog næppe, som Hofjægermester Krabbe mente, helt gaaet til Spilde, og det kan endnu spores paa Dyrskuerne.

Der var ved Bedømmelsen paa vore Dyrskuer maaske delvis taget vel meget Hensyn til Forædlingspræget. Nu havde man faaet Ydelsen som en Faktor, der er traadt i Stedet for paa en heldig Maade. Taleren ønskede gerne af understrege, at der ikke vilde være nogen Grund til at blive nervøs selv om Resultaterne af Kreaturtællingen, naar de nu kommer frem, skulde vise en ret betydelig Nedgang i vor Kvægbestand. Ved at tillægge alt, og da navnlig alle Hundyrene, kunde man hurtigt igen bringe vor Kvægbestand op paa den fulde Højde.

Professor *B. Bøggild* nævnede, at ved sidste internationale

Mælkerikongres i Bern var Spørgsmaalet om Køernes Sundhedstilstand og den forøgede Mælkeproduktion stærkt fremme, og Taleren havde da hævdet, at naar vi ofte udsætter Køerne i en ret ung Alder, saa skyldes dette ikke, at de ikke kan leve længere, men derimod at det ikke betaler sig at beholde dem i Besætningen, naar de bliver Kastere eller Overløbere, saaledes som man tidligere ofte gjorde. Udsætterkøer betales nu højt, og der tillægges mange Kvier til Rekruttering af Besætningen.

Statskonsulent *Axel Appel* troede, at man i tidligere Aar maaske nok lod en Del Køer blive staaende i Besætningen, selv om de ikke betalte sig, men Resultatet for de senere Aar peger i Retning af, at Gennemsnitsalderen er nedadgaaende. Taleren vilde tilraade, at man skaffede vore Malkekqvægbesætninger mere frisk Luft og mere Bevægelse.

Konsulent *I. Fisker* ønskede at understrege, at havde man Køer, som i 7—9 Aars Alderen kun gav sine 6—7000 Pd. Mælk om Aaret, saa sætter man dem ud.

Statskonsulent *Axel Appel*: Hvis Fisker har Ret i den fremsatte Udtalelse, skal vi af med 50—75 % af vor Malkekqvægbestand.

Godsejer *H. Madsen*, Overberg, vilde sige til Statskonsulenten, at der næppe blev ret mange Landmænd, der kom til at betale Krigsskat af Merfortjeneste ved Smørproduktionen; hvad de har tjent paa Kvægholdet, har de i overvejende Grad maattet tage paa Udsætterkøerne. Man kan i de gode Besætninger maaske sætte Køer ud, som staar med en aarlig Ydelse af 6—7000 Pd. Mælk, men i de almindelige Besætninger kan man ikke gøre det. Taleren troede ligesom Statskonsulenten, at der nu er procentvis flere Udsættere end før.

Inspektør *Rasmussen*, Næsgaard, gjorde opmærksom paa, at der burde sættes langt mere Kraft ind paa Bekæmpelsen af Tuberkulose. Kampen mod denne Sygdom syntes at være stilnet af, men den burde tages op igen.

Statskonsulent *Axel Appel* vilde nødig, man skulde forlade dette Møde med det Indtryk, at Smørproduktionen havde været en daarlig Forretning, selv med de høje Foderstofpriser — og hvor der ikke har været alt for knapt med det hjemmeavlede Grovfoder, havde Kalenderaaret 1915 dog givet et godt Resultat, om end ikke nær saa godt, som mange Ikke-Landmænd troede, og vender vi saa »Kødsiden« til, hjælper dette jo yderligere paa Resultatet.

Kammerherre *Bech*: Naar der blev talt om, at man nu sætter Køerne tidligere ud end for Aar tilbage, saa var dette

vist saadan at forstaa, at man nu er mere kritisk overfor sine Køer end tidligere. Taleren ønskede at spørge Foredragsholderen, om det ikke kunde lade sig gøre at faa opstillet en Rentabilitetsberegning mellem et Landbrug baseret paa Køer alene, og et med Faar alene samt et Landbrug med baade Køer og Faar. Dersom der blev Tale om at skaffe nyt Stats-tilskud til Faareavlens Fremme, da kunde man vistnok regne med velvillig Støtte fra Landhusholdningsselskabets Side.

Hofjægermester *Krabbe* hævdede, at hele det Organisationsarbejde, der er lavet for Oprettelse af Faareavlsforeninger, nu er fuldstændig spildt, og det eneste, der er tilbage at spore, er Virkningen af de gode Væddere, der blev indkøbt. Taleren var af den Mening, at det er sjældent, man indenfor Husdyravlen ser en saa positiv stor Virkning som dette lille Beløb af 5000 Kr. til Faareavlen gjorde. Der var derfor glædeligt at høre Statskonsulentens Udtalelse; thi skal vi komme nogen Vegne med Faareavlen her hjemme, saa maa Staten træde hjælpende til.

Statskonsulent *Axel Appel* udtalte sin Glæde over den Interesse, der havde vist sig for Faareavlen her ved dette Møde, og vilde derfor meget ønske, at det atter blev muligt at faa en Bevilling til Faareavlens Fremme. Der var imidlertid allerede stillet i Udsigt en mindre Bevilling til Støtte for Indehaverne af Avlscentre til Indkøb af gode Avlsdyr, men dette kunde ikke erstatte Støtten til Faareavlsforeninger.

Taleren maatte beklage ikke at kunne give noget direkte Svar paa Kammerherre *Bechs* Forespørgsel om Faareavlens Rentabilitet, da der kun var meget faa større Faarehold med fuldstændigt Regnskab. Paa Næsgaard havde man tidligere haft et ret stort Faarehold, og Faarene havde her paa let, tarvelig Sandjord kunnet yde ca. 55 Kr. for Græsningen pr. Td. Land i de gode Aar. Dog maa det bemærkes, at der fra Næsgaard har fundet en Del Salg af Avlsdyr Sted. Paa de gode Jorder mener man ikke at kunne finde sig i de Ulemper, Lammene kan foraarsage paa Afgrøderne i de mindre og middelstore Landbrug. Taleren ønskede gerne til Slut at udtale en Tak til Landhusholdningsselskabet for den Støtte, dette altid har ydet denne Gren af vor Husdyravl.

Kammerherre *Bech*: En hjertelig Tak til Statskonsulent *Appel* for hans udmærkede Arbejde gennem de mange Aar og for det interessante Foredrag her i Aften.

Svineavlens nuværende Stilling og Fremtidsudsigter.

Foredrag i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab den 23. Februar
1916 af Statskonsulent *Peter Aug. Mørkeberg*.

(Sluttet fra S. 269).

Flæskemarkedet 1915.

Naar man skal danne sig et Billede af Svineavlens nuværende Stilling ($^{23}/_2$ 1916), bliver det nødvendigt at se noget nærmere paa Afsætningsforholdene og hvad dermed staar i Forbindelse i Aaret 1915, der jo var et Krigsaar fra Ende til anden. Ganske vist var vi ikke selv inddraget i Krigen, men som bekendt har denne i mange Retninger øvet sin Indflydelse paa vort Erhvervs-
liv. Og da vi med Hensyn til Flæskeproduktionen i høj Grad er afhængig af Udlandet, er det ganske naturligt, at Krigsforholdene særlig har paavirket dette Erhverv.

For Svineavlens og Flæskeproduktionens Vedkommende har Aaret 1915 da ogsaa været meget ejendommeligt.

Det kendetegnes ved en ubetinget Frygt for Fodermangel til Svinenes Underhold i de 2 à 3 første Maaneder. Baandlæggelsen af den hjemmeavlede Rug og Hvede til Menneskeføde gjorde en stor Del af vore egne Beholdninger utilgængelige for Svinefodring.

Og Foderstofferne, som vi havde bestilt i Udlandet, udeblev. Da de saa endelig kom, kunde de kun erhverves til en hidtil ukendt høj Pris.

Til Gengæld har vi i Aarets Løb haft høje Flæskepriser i England og endnu højere Priser paa de fleste Produkter af Svin i Tyskland.

Endelig har det hjemlige Marked paa Svineprodukter spillet en Rolle som aldrig tilforn.

Betegnende for Situationen har det været, at Torveprisen paa gode Grise i Januar og Februar Maaneder var 4—12 Kr., i Marts 10—15 Kr., i April ca. 20 Kr., i Maj ca. 25 Kr., i Juni ca. 26 Kr. I Juli steg de til 30 Kr., og Resten af Aaret har Prisen været ca. 2 Kr. pr. kg.

Naar undtages Frygten for Fodermangel i Aarets 2 første Maaneder, samt de høje Foderstofpriser, som vi senere kommer tilbage til, stillede Forholdene sig saaledes »tilsyneladende«
gunstigt for Flæskeproduktionen. Der var høje Priser paa Udlandets Markeder og stort Begær paa det indenlandske Marked. — Men man havde Grund til at vente, at Eksporten vilde tage en anden Retning end ellers, fordi Priserne paa Flæsk var højere i Tyskland end i England.

Allerede ved Krigens Begyndelse indsaa De samvirkende danske Andelsslagterier, at der let kunde opstaa Eksportvanskeligheder. Derfor holdtes der i August 1914 et Delegeretmøde, ved hvilket Bestyrelsen gaves Bemyndigelse til at handle efter Overbevisning i Eksportøjemed. Dette viste sig snart meget heldigt, eftersom den saaledes havde frie Hænder ved dens Forhandlinger med Dampskibsselskaberne, da det en Tid saa sort ud med Besejlingsforholdene. Senere, da man saa, at Priserne, som kunde hjembringes for Flæsk, var højere fra Tyskland end fra England, bestemtes det ved et nyt Delegeretmøde i De samvirkende danske Andelsslagterier i Oktober 1914, at det engelske

og det tyske Marked skulde forsynes fra Andelslagterierne i samme Forhold som tidligere, og dette Skridt foretoges af 3 Grunde, først af Neutralitets-hensyn, dernæst for at bevare det gennem Aarene møj-sommeligt oparbejdede engelske Marked for dansk Flæsk, og endelig fordi man havde Grund til at vente Frigivelse af Foderstoffer fra England, naar det engelske Marked blev forsynet paa sædvanlig Maade. — I denne Forbin-delse maa det erindres, at vor Udførsel af Kød næsten udelukkende gaar til Tyskland.

Men den store Stab af Slagtere og Flæskeeksportører udenfor Andelsslagterierne var jo ikke Repræsen-tanter for Flæskeproducenterne paa samme Maade som Andelsslagterierne; for dem var selve Handelsinter-esserne Hovedsagen, og de søgte derfor de Markeder, hvor Flæsket betaltes bedst, dog formentlig med et vist Hensyn til deres gamle Kunder.

Da vi saa kom ind i Aaret 1915 var der 2 Forhold, som straks gjorde sig stærkt gældende, først Landmændenes Frygt for Fodermangel og dernæst de høje Priser paa Flæsk i Tyskland, ikke mindst svært Flæsk, ogsaa Soflæsk. — Dette foranledigede, at en Del under-vægtige Svin blev bragt i Markedet, og navnlig at der blev slagtet en Masse Søer, ogsaa en stor Mængde drægtige Søer, endog Søer, som var langt henne i Drægtighedsperioden. — Denne Handel gik tildels uden-om Andelsslagterierne, som ikke ønskede at animere Landmændene til at forringe Produktionsbetingelserne, hvilket den store Nedslagtning af Søer nødvendig maatte foranledige. — Nej, der var en hel, stor Stab af Han-delsmænd i Virksomhed, de gamle og mange nye, som bogstavelig talt trawlede Landet for at faa Svin af alle Slags, ikke mindst Søer, som Landmændene i flere Dele af Landet ikke er forpligtet til at levere til Andels-slagterierne. Desuden var mange Flæskeeksportører i Virksomhed, baade de gamle og flere nye, som købte Flæsk, hvor de kunde faa det.

De bestaaende Love hindrede ikke denne Fremgangsmaade. Flæsk i saltet og røget Tilstand kunde udføres af enhver Eksportør, naar det var forsynet med 1. Kl. eller 2. Kl. Statsstempel eller kommunalt Stempel. ▲ Stempel var godt nok til Udførsel af saltet eller røget Flæsk. Desuden kunde »Enhver« udføre fersk Flæsk, slagtet paa anerkendte Eksportslagterier og forsynet med 1. Kl. Statsstempel.

Denne Situation var ganske uholdbar. Den truede med at fortynde Landets Svinebestand i utilbørlig Grad.

Det blev nødvendigt at gribe ind fra Lovgivningsmagtens Side for at sætte en Stopper derfor ved at regulere Svineavl og Handelsforholdene.

Følgen heraf blev:

Indenrigsministeriets Bekendtgørelse af 25. Marts 1915, hvorved det forbydes at slagte drægtige Søer samt Svin, der vejer under 65 Kilo i levende Vægt, og

Landbrugsministeriets Bekendtgørelse af 25. Marts 1915, hvorved Retten til at slagte Svin, hvis Kød og Affald er bestemt til Eksport, indskrænkes til bestemte Slagterier, hvis Navne findes i Bekendtgørelsen, nemlig de egentlige Svineslagterier (Andels- og Privat-Slagterier). Eksporttilladelsen blev desuden indskrænket til dertil autoriserede Virksomheder, nemlig foruden bemeldte Slagterier tillige enkelte private Eksportører, som før Krigen havde drevet Eksportforretning med Flæsk.

De til Eksportslagtning autoriserede Slagterier maatte samtidig indgaa paa den Forpligtelse, dels at levere et nærmere bestemt Maksimum af Flæsk¹⁾ til de netop omtalte private Eksportører, dels at forsyne Hjemmemarkedet med Flæsk til Maksimalpris.

¹⁾ Disse Eksportører maatte købe Flæsket af de autoriserede Eksportslagterier til Priser efter Overenskomst. — Kunde der ikke opnaas Overenskomst mellem Parterne, vilde Prisen være at fastsætte af et af Ministeriet dertil nedsat Udvalg.

Den store Slagtning af Søer, som netop er omtalt, havde gjort Andelsslagterierne ængstelige med Hensyn til den fremtidige Tilførsel af Svin, hvorfor De samvirkende danske Andelsslagterier foranstaltede en Svine-tælling, som blev foretaget i Marts Maaned 1915. Denne blev dog ikke gennemført over hele Landet. Men den viste en saa betydelig Nedgang i Landets Svinebestand, særlig Sobestanden, at den i væsentlig Grad bidrog til, at Det statistiske Departement lod den almindelige Kreaturtælling foregaa i Maj 1915. Dennes Resultat for Svinenes Vedkommende er omtalt foran.

I Henhold til den ministerielle Bekendtgørelse af $25/3$ 1915 var det altsaa nu forbudt at slagte synligt drægtige Søer. Men det standsede ikke Slagtingen af Søer i det Hele taget. — Soslagtingen fortsattes fremdeles i stor Maalestok. De tyske Priser paa denne Vare var meget høje. I det Hele var Priserne i Tyskland høje, særlig paa Flæsk af vægtige Svin. Og Gennemsnitsvægten af de Svin, der leveredes til Slagterierne, var nu højere end sædvanlig som Følge af de høje Pattegrispriser.

For at give en Forestilling om, hvor fristende det tyske Marked i det hele taget har været i Forhold til det engelske, skal jeg i Henhold til Oplysninger, som jeg har modtaget fra et dansk Andelsslagteri, hvor der aarlig slagtes ca. 76.000 Svin, anføre, hvad dette Slagteri har hjembragt Netto for ferske Svin med Hoved, Ben og Flomme fra det tyske Marked og de tilsvarende Nettopriser, som er hjembragt fra England for fineste tilskaaret, prima Bacon (altsaa Flæskesider uden Hoved, Ben, Flomme og andet Affald). Priserne er Gennemsnitspriser pr. Maaned angivet i Øre pr. kg.

Maanedlige Nettopriser, hjembragt 1915 fra

	Det tyske Marked	Det engelske Marked
Maj.....	187.1	155.5
Juni.....	193.6	152.5
Juli.....	187.6	156.0
August.....	205.1	168.0
September....	259.8	175.0
Oktober.....	296.6	165.0
November....	290.8	161.0
December....	288.6	157.0

Disse Tal taler for sig selv. Fristelsen til at foretrække det tyske Marked maa have været meget stor.

Det er derfor meget naturligt, at Andelsslagterierne, der af de allerede nævnte Grunde, ønskede at forsyne de udenlandske Markeder i samme Forhold som før Krigen, vedtog Bestemmelser for at kontrollere denne Sag, da de maatte gaa ind paa at levere deres Part af Hjemmeforbruget. Og denne Kontrol er bleven meget effektivt gennemført og føres fremdeles. — De private Slagterier kom »efterhaanden« ind paa samme Fordelingsmaade.

Som meddelt vedblev der efter $^{25}/_3$ 1915 at strømme mange Søer til Eksportslagterierne. Mængden blev saa stor, at man rigtigt for Alvor blev bange for en for stærk Udtynding af Moderbestanden. — Følgen heraf blev:

Landbrugsministeriets Bekendtgørelse af 2. Oktober 1915, hvorved det blev forbudt at mærke Kød af Søer med Eksportstempel. Det kunde herefter kun afsættes paa Hjemmemarkedet.

Da det er af Interesse at vide, hvormeget Sobestanden er formindsket, efterat Kreaturtællingen fandt Sted den $^{13}/_5$ 1915, maa jeg være Veterinærinspektørerne, D'Hrr. *Dalsgaard* og *Mørkeberg*, taknemlig, fordi de har oplyst mig om, hvormange Søer, der ved Eksportslagterierne slagtedes fra $^{15}/_5$ til $^{2}/_{10}$ 1915, da der kom Eksportforbud for Soflæsk.

Disse Oplysninger, som er supplerede til Aarets Udgang, har jeg sammendraget i følgende Oversigt:

Slagtning af Sør paa Eksportslagterierne 1915.
(Antal).

	Dalgaards Distrikt Jylland ÷ Eksport- slagterierne i Kol- ding, Esbjerg og Varde	Mørkebergs Distrikt Øerne + Eksport- slagterierne i Kol- ding, Esbjerg og Varde	Ialt
Maj	2286	2748	5034
Juni.....	2457	4023	6480
Juli	2638	4024	6662
August.....	2600	4157	6757
September	2045	6432	8477
Oktober.....	2050	3678	5728
November.....	2105	2951	5056
December.....	1798	2879	4677
Ialt.....	17.979	30.892	48.871

Ser man paa den bageste Kolonne i denne Tabel, faar man en Forestilling om, at en meget stor Nedslagning af Sør har fundet Sted mellem $\frac{15}{5}$ og $\frac{2}{10}$ 1915. Det undgaar sikkert heller ikke Opmærksomheden, at Soslagtningen især blev stor i den sidste Maaned, før Udførselsforbudets Udstedelse. — Betragter man de to første Talrækker ser man endvidere, at det navnlig er Øerne, som i stigende Grad har udryddet Sobestanden, medens der ikke er nogen nævneværdig Stigning i Antallet af slagtede Sør i Jylland. Aarsagen til denne Forskel kan jeg ikke paavise, men formentlig staar det noget i Forbindelse med, at Jylland i Tiden mellem $\frac{15}{7}$ 1914 og $\frac{15}{5}$ 1915 havde formindsket Sobestanden med 26.4 %, medens Øerne i samme Tidsrum kun havde formindsket sin Sobestand med 21.3 %. De 2 Kolonner dækker jo forøvrigt ikke absolut henholdsvis netop Øerne og Jylland. Desuden er det ikke udelukket, at nogle Sør fra Jylland kan være slagtede paa Øernes Eksportslagterier. — Tabellen maa bedømmes umiddelbart, da man ikke har tilsvarende Tal fra Aaret forud. — Oplysningerne om Slagtningen af Sør fra 2. Oktober 1915 til Aarets Udgang frembyder ikke samme Interesse som Oplysningerne fra Maj til Oktober; thi efter $\frac{2}{10}$ 1915 kunde Soflæsk som foran omtalt kun afsættes til Maksimalpris paa Indlandets Marked, og nogen Hjemmeslagtning har da formentlig fundet Sted, medens man ganske roligt kan gaa ud fra, at der i Tiden fra $\frac{15}{5}$ til $\frac{2}{10}$ 1915 ikke er hjemmeslagt andre Sør end saadanne, som maatte nødslagtes.

Som tidligere berørt fastsattes der i Henhold til Indenrigsministeriets Bekendtgørelse af 25. Marts 1915 Maksimalpris paa Flæsk. — Det hedder herom, at den fastsættes paa Grundlag af Firmaerne Denny' og Danish Bacon Compagnys officielle Notering (altsaa den engelske Notering) med Fradrag af Omkostningerne ved Saltning, Beskæring og Forsendelse, hvortil føjes, at den ændres og derefter offentliggøres saa ofte, som det findes nødvendigt.

Maksimalprisen paa Flæsk begyndte at virke den 12. Maj 1915 i Henhold til Indenrigsministeriets Bekendtgørelse af 11. s. M. Og denne første Maksimalpris for slagtede Svin i hele og halve Kroppe var som følger:

For slagtede Svin uden Hoved og Fødder 154 Øre pr. Kilo slagtet Vægt; for slagtede Svin med Hoved og Fødder 146 Øre pr. Kilo slagtet Vægt.

I Løbet af den følgende Tid skiftede Priserne et Par Gange, indtil ²⁶/₈ 1915, da den fastsattes saaledes for her i Landet slagtede Svin i hele og halve Kroppe:

For slagtede Svin uden Hoved og Fødder 140 Øre pr. Kilo slagtet Vægt.

For slagtede Svin med Hoved og Fødder 132 Øre pr. Kilo slagtet Vægt.

Denne Maksimalpris er ikke senere ændret.

Ved disse Bestemmelser blev Flæsk billigere end Oksekød og Kalvekød. Og som Følge deraf steg Flæskeforbruget enormt. Hvor stort Forbruget af Flæsk er under almindelige Forhold, har man ingen sikker Oplysning om. Men efterhaanden er det steget, saa det mod Slutningen af Aaret 1915 udgjorde ca. 30 % af den samlede Flæskemængde paa de autoriserede Eksportslagterier. I selve Juleugen var Forbruget endnu højere.

Vi har altsaa i 1915 haft 3 Flæskemarkeder at forsyne, vort Hjemmemarked, vort gamle engelske Marked, samt det tyske Marked.

Havde vi kunnet gøre dette i Aaret 1915, vilde disse Varer have hjembragt meget store Summer. Men Indtægten er forringet betydeligt ved Maksimalpris og Udførselsforbud.

Jeg skal ikke komme meget ind paa denne Sag.

Om Fedt skal jeg blot meddele, at man regner $2\frac{1}{2}$ à 3 kg prima Svinefedt pr. Slagterisvin. — Netto-prisen, som vi kunde faa hjem for denne Vare fra Tyskland, var i August 1914 ca. 80 Øre pr. kg. Den steg imidlertid hurtigt og naaede Maksimumsprisen i September 1915, da der betaltes indtil 5 Kr. 50 Øre pr. kg. Fra Oktober 1915 til Januar 1916, da der var Maksimalpris paa Fedt i Tyskland, bød man her i Danmark for Udførsel til Tyskland 3 Kr. 50 Øre pr. kg. Senere er Prisen steget betydeligt, uagtet Maksimalprisen i Tyskland er bevaret.

Den 10. Januar 1915 blev det imidlertid forbudt at udføre Svinefedt her fra Landet, undtagen Fedt til teknisk Brug (Destruktionsfedt).

Ved Cirkulære udstedt i Februar samme Aar blev det tilladt at udføre 70 %, og ved Cirkulære af $\frac{2}{11}$ 1915: 60 % af det paa Eksportslagterierne fremstillede Svinefedt tjenligt til Menneskeføde.

Ved Indenrigsministeriets Cirkulære af $\frac{21}{5}$ 1915 fastsattes der en Maksimalpris paa 1 Kr. 60 Øre pr. kg for rent ukrydret Svinefedt i Detailsalg.

Og ved Bekendtgørelse af $\frac{26}{8}$ 1915 bestemtes Maksimalprisen for rent, ukrydret Svinefedt ved Salg fra Slagterierne til Grossisterne til 1 Kr. 44 Øre pr. kg og ved Salg til Detaillisterne til 1 Kr. 50 Øre pr. kg.

Angaaende Slagteaffald skal jeg kun meddele, at Plucks er en Vare, som vi under almindelige Forhold har et Marked for i Tyskland til en Pris af 1.50—1.75 Øre pr. Sæt. I Begyndelsen af 1915 steg Prisen ved Salg til Tyskland til 4 à 5 Kr. pr. Sæt. — Men i Løbet af 1915 er der efterhaanden kommet Forbud mod

Udførsel af Plucks og det meste andet Slagteaffald. Og der er sat Maksimalpriser paa det hjemlige Marked for denne Vare.

Svineholdets Rentabilitet.

Af det nu meddelte vil det fremgaa, at den danske Landbostand ikke har udnyttet Krigssituationen fuldt ud, hvad Svineproduktionen angaar 1915. Dette er endog langt fra Tilfældet. Man har bragt betydelige Ofre for at bevare det engelske Marked og kun i begrænset Omfang udnyttet de høje Konjunkturer i Tyskland. — Dertil kommer Maksimalprisen paa Flæsk og Fedt og Slagteaffald paa det hjemlige Marked, samt Forbud mod Udførsel af Slagteaffaldet og en stor Del af Fedtproduktionen.

Naar hertil føjes de høje Foderstofpriser, vil man forstaa, at Rentabiliteten af Svineproduktionen i 1915 ikke har været særlig god.

Det er vanskeligt at gøre klart Rede for dette Forhold. Det kommer saa meget an paa, hvilke Udgangspunkter man vælger.

Der kan ikke være Tale om ved denne Lejlighed at behandle dette Forhold udførligt. Helt uden om Spørgsmaalet vil jeg dog ikke gaa. Selvfølgelig stiller Rentabiliteten sig meget forskellig i de enkelte Landbrug. Vi maa betragte Situationen og Aaret som Helhed.

Først maa vi være enige om, hvad Pattegrisen koster os. Og af det allerede fremførte har vi set, at Torvepriserne paa disse har varieret meget, fra ca. 9 Kr. til ca. 30 Kr. pr. Stk. — Imidlertid maa vi her gaa ud fra, hvad Pattegrisen koster, naar man selv driver Svineavl. — Og herom er det en almindelig Antagelse, at vi som Foderstofpriserne har stillet sig i 1915, har kunnet frembringe en Gris paa 15 kg Vægt for en Gennemsnitspris af 15 Kr.

Dernæst maa vi have et Udgangspunkt angaaende det Antal F. E., som Gennemsnitssvinet bruger pr. kg Tilvækst. Af det foregaaende har vi erfaret, at man paa Forsøgsstationerne i Gennemsnit har frembragt 1 kg levende Tilvækst for mindre end 4 F. E. Saaledes kan vi imidlertid ikke regne i det store Hele, da vi maa gaa ud fra, at Avlscentrenes Svin er noget mere trivelige end Svin i Almindelighed, ligesom den Pleje, som Svinene faar paa Forsøgsstationerne er noget regelmæssigere og bedre end den sædvanlige. Men vi kan gaa ud fra, at der i Almindelighed bruges 5 F. E. pr. kg levende Tilvækst indenfor Vægtgrænserne 15—100 kg.

Endvidere kan vi nok gaa ud fra, at 20 % af Foderenhederne bestaar af hjemmeavlet Foder som Mælk, Valle, Rodfrugter, Kartoffler, Lucerne og andet, samt at Resten har været Handelsfoderstoffer som Byg og Majs. Sidstnævnte har i Aaret 1915 i Gennemsnit kostet 20 Kr. 40 Øre pr. 100 kg. — Vi vil gaa ud fra dette Tal. Og de hjemmeavlede F. E. kan vi vist passende beregne til 12 Øre pr. F. E. Dette Tal vil vi ogsaa gaa ud fra.

Endelig maa vi have et Udgangspunkt med Hensyn til den Pris, hvortil Svinet er udbragt. — Her mener jeg, at vi kan holde os til den Gennemsnitspris, som Andelsslagterierne har givet Landmændene pr. kg slagtet Vægt for de leverede Andelssvin. Og denne andrager, saa vidt jeg har bragt i Erfaring, for Aaret 1915: 1.55 à 1.60, Efterbetalingen iberegnet. Vi vil gaa ud fra, at Svinene er udbragt i 1.56 Øre pr. kg slagtet Vægt.

Ligeledes vil vi gaa ud fra, at Svinet svinder 28 % fra levende til slagtet Vægt.

Ud fra disse Forudsætninger vil vi da nu opstille en Beregning paa det Udbytte, som de danske Landmænd antagelig har haft af et Gennemsnitssvin paa 100 kg levende Vægt i Aaret 1915:

Svin paa 100 kg levende Vægt. 28% Svind.

Pris paa Grisen ved en Vægt paa 15 kg.....	15 Kr. 00 Ore.
85 F. E. à 12 Ore.....	10 — 20 —
340 F. E. à 20,40 Ore.....	69 — 36 —
	<hr/>
Udgift ialt.....	94 Kr. 56 Ore.
Indtægt = 72 × 156 Ore.....	112 — 32 —
	<hr/>
Overskud.....	17 Kr. 76 Ore.

Af dette Overskud paa 17 Kr. 76 Øre pr. Svin har Landmændene saa at afholde Udgifterne til Pasning, Strømateriale, Forrentning af Bygninger og Besætning m. m. samt Risikoen ved Uheld.

Efter disse Betragtninger at dømme synes Svineavlen ikke at have været nogen meget lønnende Forretning for de danske Landmænd i Aaret 1915.

Til Slutning ønsker jeg blot at fremhæve dette, at de danske Landmænd har bragt betydelige Ofre for at bevare det gode engelske Marked, og at jeg betragter dette som en klog Handling. Thi hvordan Fremtiden end stiller sig, staar det for mig som det mest sandsynlige, at England ogsaa i Fremtiden vedbliver at være vort Hovedmarked for Flæsk.

Og vi staar godt rustede til at forsyne dette Marked med den Vare, som det kræver, naar vi blot vil udnytte de Midler, som staar til vor Raadighed.